

Revista Esguard

<http://www.facebook.com/RevistaEsguard>

Entrevistes a l'Antiga Fàbrica de Cervesa Damm

JOSEP M. ROMERO, entrevistat per MÀRIUS SERRA
(Versió completa)

“El taoisme va néixer d’una crisi”



Josep Maria Romero (Barcelona, 1956), que en els setanta va formar part del moviment hippy, és un nòmada de les lletres. Sense sortir de la biblioteca de casa miro d'establir algunes del seus terrenys de recerca: *Guia Altaïr de l'Índia* (1988), *Viatge al país dels maies* (1995), *A l'Amazònia* (1996) i *El jardí de hiel* (2000), la crònica d'un viatge a l'Antàrtida enrolat en una embarcació petita. També li conec la novel·la negra *Mort al Sahel* (2006) i la notable crònica de la seva volta al món en transports de rodalies: *Sempre l'Oest* (2008). En aquests últims anys ha tornat a l'Àsia, aquest cop a l'extrem Orient. Ha residit a Pondicherry, Vientiane o Shanghai i ara a Chiang Mai. Aquest mes de març presenta a Barcelona el llibre *Tao. Les ensenyances del savi ocult*, que inaugura les edicions en català de la prestigiosa editorial barcelonina Kairós que dirigeix Agustí Pàniker.

Màrius Serra: Llegeixo a la introducció del llibre: "Què és el Tao: allò que no podent ésser definit es suggereix poèticament". Doncs sigues poètic: què és el Tao?

Josep Maria Romero: El *Tao Te Ching (Daodejing)*, que és el primer llibre, ja diu que tot allò que es pot expressar amb paraules no és el veritable Tao. Vol dir que el Tao ho comprèn tot, és el moviment, el principi i el final, la totalitat del cosmos, el fluir... La traducció més habitual és el *camí*. També el *mètode*, la *doctrina*. Però de fet és vaporós, i jo crec que aquesta és la raó per la qual ha sobreviscut d'una manera molt digna, perquè no es deixa etiquetar.

MS: Però al llibre sí que contextualitzes la seva aparició.

JMR: El taoisme va néixer d'una crisi. Parlem del taoisme filosòfic del Laozi, que és el més conegut. A l'antiga Xina el món es va col·lapsar en el sentit que es va acabar el món antic, el món animista on l'emperador era el summe sacerdot, una mica com la crisi que tenim ara, entre el món industrial i el món global. De fet aquesta és la idea que em porta a escriure el llibre perquè vaig veure que el que deien serveix exactament per al que fem avui en dia.

MS: De quina època estem parlant?

JMR: La crisi va començar amb un assassinat l'any 771 abans de Crist... El món de la Xina ancestral, de cop i volta, ja no dóna més, com passa ara una miqueta, i comencen a sortir tota mena de filòsofs, mestres, entabanadors, entre ells Confuci, els taoistes, etcètera. S'ha de dir que la crisi va durar una mica més de 500 anys, fins que va arribar el primer emperador que va construir la muralla xinesa, els guerrers de terracota, i va establir un imperi estructurat, modern. Durant aquests segles d'inestabilitat, inseguretat, incertesa, tothom comença a proposar sistemes. El més conegut de tots, però no l'únic, és el de Confuci, que proposa un sistema social, ètic i polític, molt estructurat, amb jerarquies, com la democràcia. No es votava, però la idea moral era bona. Els taoistes se'n desmarcaven. La gràcia dels taoistes era que deien: cap estructura és capaç d'assegurar una estabilitat, perquè les estructures es corrompen, es rovellen. El que fa canviar les coses, el que lidera la vida, és la condició humana. Aleshores ja pots posar tu totes les estructures que vulguis, per exemple la nostra democràcia, que en teoria està molt bé, però després què surt? Surt la supèrbia, l'enveja, la cobdícia, allò que l'Església en diu els pecats capitals.

MS: I per tant els taoistes són uns antisistema?

JMR: Són una mica antisistema, sí. Per exemple amb els seus coetanis, els filòsofs grecs. Els taoistes se n'aparten perquè insisteixen que cal treballar la percepció còsmica per atendre les emocions, que és el que realment fa moure el món, i no les estructures. Les estructures no tenen cap importància. Són estàtiques i en canvi el món sempre està canviant. I d'aquí ve la idea taoista de fluir, de ser intuïtiu, de tenir una capacitat de percepció molt profunda.

Alguns dels filòsofs grecs van acabar amb la imposició d'una organització molt rígida com és l'església cristiana, assimilada a l'imperi romà. Cadascú té un quadre moral diferent. Ells deien que aquest és el gran conflicte, quan t'atribueixes la possessió del bé, de la veritat única, però per fer-ho estàs definint el mal, que és el contrari, és el que genera el conflicte. Has de ser capaç d'elevat-te per damunt d'aquest conflicte que tan gràficament explica el Yin i el Yang, el famós cercle amb el blanc i el negre, amb els dos puntets de color diferent, que és la idea de moviment, que el Yin esdevé el Yang i el Yang esdevé el Yin, o sigui que tu ets l'altre, també.

MS: Això és molt pre-socràtic. A partir de Sòcrates, Aristòtil i Plató tot això s'acaba, no? Com podem entendre-ho els occidentals?

JMR: Home, això és una qüestió que s'aborda de manera personal. Jo crec que en la pràctica del taoisme el que compta de veritat és la percepció. No pots deixar les emocions de banda, que és el que fem sovint aquí per mantenir-nos confortablement dins del nostre quadre de valors i mirar a una altra banda.



MS: I la raó? La necessitat de definir-ho tot i de tenir-ho tot clarament establert també en l'àmbit moral? El Tao què hi diu?

JMR: El Tao s'ho carrega tot, això! Diu que és el gran error, l'etiquetatge. Jo he fer un capítol expressament, que sabia que t'agradaria (riu)...

MS: El de la rectificació dels noms! És el primer que he anat a buscar!

JMR: Sabia que t'agradaria molt, és diu "L'efecte nociu de les paraules", i és el meu preferit del llibre...

MS: És molt il·lustratiu veure com els seguidors de Confuci eren com els polítics actuals, que canvien el nom a les coses. Si n'hi ha uns que deien "Departament d'Ensenyament" els altres "d'Educació", si era "Salut" doncs "Sanitat", no? La qüestió és canviar-ho. El Tao hi està en contra? Diu que les etiquetes no serveixen de res?

JRM: El Tao diu que les paraules serveixen per transmetre una idea. Un cop transmesa, oblida-te'n, de la paraula. Nosaltres ens agafem a les paraules, ho veiem cada dia, amb aquests "demòcrates" que insulten dient "antidemòcrata", s'agafen a la paraula, a l'etiqueta. "Nacionalista", etcètera. L'etiqueta és sempre una cosa molt simple que restringeix la realitat i la limita. Ens hi agafem i establim categories simples, estàtiques i molt limitades. Per què? Perquè tenim la sensació de control i de seguretat i resulta molt còmode. No ens és còmode que la cosa es mogui. La realitat se'ns escapa com l'aigua entre les mans, però nosaltres insistim a encaixonar-ho tot.



"Les estructures es rovellen; el que fa canviar les coses, el que lidera la vida, és la condició humana"

MS: La realitat seria líquida, doncs, per dir-ho amb l'expressió que Zygmunt Bauman tant ha fet circular?

JMR: Si, si. Líquida o gasosa. Els taoistes ja utilitzen el terme líquid. Diuen que són aquàtics. Nosaltres seríem molt sòlids, volem controlar el terreny de joc amb les normes, volem saber el que és bo i el que és dolent, però allò és el que és i punt! La rectificació de noms és una meravella! Confuci pretenia correspondre la realitat a base de canviar els noms.

MS: Això avui és el políticament correcte, no?

JMR: Si... la puta és la treballadora del sexe, la botiga de saldos és l'*outlet*, i el gimnàs és el *fitness*... Canvien el nom dels ministeris, els plans d'educació...

MS: Però aleshores, si fem servir la paraula per definir allò que designa i després en prescindim, què ens queda?

JMR: El taoisme, una cosa tan gasosa o tan líquida, es fa molt difícil d'utilitzar de forma pragmàtica com a element de govern, raó per la qual els governs xinesos tradicionals es van basar més en el confucionisme i el taoisme es va mantenir molt en l'esfera privada. Tot aquest element de la natura, de la contemplació... Vas a qualsevol casa i veus aquells paisatges boirosos, l'home solitari a la vora del riu, que és una mica derivat d'aquesta visió còsmica.

MS: Però després es va institucionalitzar...

JMR: Si, el que en diuen la religió xinesa, amb aquells temples tan típics i tots els seus déus. És el taoisme, però no hi té res a veure. De fet contradiu els filòsofs originals...

MS: (riu) Potser el Vaticà contradiu una mica Jesucrist també, no?

JMR: Home, trobo que el Vaticà segueix molt la doctrina de la humilitat i la pobresa, no? (Riu) Seria una mica el mateix. Saps què passa? El taoisme religiós, saps quan va ser fundat? Va ser fundat a partir d'una altra crisi, és va anar arreglant la crisi, 400 anys de Dinastia Han i la cosa va anar de baixa, aleshores un ermità que estava per allà a Sichuan va tenir una revelació a Laozi que d'alguna manera li va dir que fundés una religió basada en...

MS: Ai i aquí va haver, aquí va començar el problema, diem

JMR: I les revelacions aquestes d'ermitans...

MS: Seria Lourdes, Lourdes aplicat a Laozi. Per entendre'ns diríem que a aquest ermità se li hauria aparegut Laozi i li hauria indicat el camí que havia de seguir, esclar.

JMR: El camí de la pau duradora i no sé què més, i va fer un muntatge que, en termes polítics, era una resposta al budisme que havia entrat i que estava organitzat en comunitats. Ells es van emmirallar en el budisme i aleshores van començar a fer monestirs taoistes partint de la idea que el taoisme era xinès i el budisme venia de fora.

MS: Per tant hi havia un element nacionalista, també.

JMR: En aquell moment van veure que els calien les comunitats dels monestirs. Van fer una cosa xinesa i emmirallada en el budisme. Les emocions són el més important. Aquest és el gran problema que té la nostra civilització. Les emocions, el sexe, les passions... tot això no sabem on posar-ho.

**MS: Això és un titular: "NO SABEM ON POSAR EL SEXE" (Riuen)
I on el posa, quin paper té el sexe en el Tao?**

JMR: Absolutament natural. Si tu tens una emoció, un desig sexual, doncs porta'l a terme d'una manera raonable, honesta. El que no és natural és agafar tots aquells novicis que tenen 20 anys i un vigor sexual que després passa el que passa. Tornem al Vaticà, escolta'm... (riuen)

MS: Però la religió institucionalitzada del Tao, hi ha sacerdots i per tant hi ha celibataris? O no?

JMR: Hi ha dues branques principals i en unes estan casats i en l'altre no. Es pot triar.

MS: El taoisme sembla un sistema abstracte però dius que és aplicable a la vida del dia a dia. Això sembla una mica contradictori, no?

JMR: No, perquè si tu tens aquesta percepció, actues d'una altra manera, ja no fas segons què. Et resulta més còmode actuar segons la teva naturalesa profunda perquè no tens contradiccions. Pots tenir uns problemes més superficials, però no tens més problemes de fons. La vida, diguem-ne, normal ens arrossega per la pressió social. Fem les coses perquè els fan els altres, comprem coses perquè les compren els altres...

MS: Som gregaris...

JMR: Som terriblement gregaris i això neix de la por a ser diferent, la por de ser assenyalat. Si te n'adones, aleshores potser no has de comprar totes les coses que compres només per complaure els altres, o per por, i et pots estalviar uns diners o et pots estalviar de treballar tant. Ara, si acceptes la submissió a la pressió social, doncs cada dia et pots comprar un mòbil nou, o en fi, el que surti.



MS: Una tauleta et podries comprar per llegir aquesta entrevista.

JMR: Tauletes sí, aquí fem una excepció, estem a favor de comprar tauletes i llegir la revista Esguard, sí, sí.

MS: Això està bé, el Tao és líquid i en aquest sentit és flexible (riuen). Moltes gràcies.

JMR: Moltes gràcies.

MS: Però després es va institucionalitzar...

JMR: Si, el que en diuen la religió xinesa, amb aquells temples tan típics i tots els seus déus. És el taoisme, però no hi té res a veure. De fet contradiu els filòsofs originals...

MS: (riu) Potser el Vaticà contradiu una mica Jesucrist també, no?

JMR: Home, trobo que el Vaticà segueix molt la doctrina de la humilitat i la pobresa, no? (Riu) Seria una mica el mateix. Saps què passa? El taoisme religiós, saps quan va ser fundat? Va ser fundat a partir d'una altra crisi, és va anar arreglant la crisi, 400 anys de Dinastia Han i la cosa va anar de baixa, aleshores un ermità que estava per allà a Sichuan va tenir una revelació a Laozi que d'alguna manera li va dir que fundés una religió basada en...

MS: Ai i aquí va haver, aquí va començar el problema, diem

JMR: I les revelacions aquestes d'ermitans...

MS: Seria Lourdes, Lourdes aplicat a Laozi. Per entendre'ns diríem que a aquest ermità se li hauria aparegut Laozi i li havia indicat el camí que havia de seguir, clar, clar.

JMR: El camí de la pau duradora i no sé què més, i va fer un muntatge que en realitat en termes polítics, el que era era una resposta al budisme que havia entrat i que estava organitzat en comunitats. Ells es van emmirallar en el budisme, en aquest sentit, i aleshores es van començar els monestirs taoistes perquè hi havia la cosa que el taoisme era xinès el budisme venia de fora.

MS: És a dir, no estem parlant d'un sistema abstracte, és una qüestió aplicable a la vida del dia a dia, però això sembla contradictori, no?

JMR: No, perquè si tu entens això, si tu tens aquesta percepció, actues d'una altra manera, ja no fas segons quines coses, perquè ets conscient de que actuar de certa manera, al final t'estavellaràs contra una paret, per tant, és més còmode en el fons, actuar segons la teva naturalesa profunda perquè en el fons no tens contradiccions i pots tenir uns problemes més superficials, però no tens més problemes de fons. Però la vida, diem-ne normal, ens arrossega, perquè ens porta per exemple als grans enemics, és la pressió social. fem les coses perquè els fan els altres, comprem coses perquè les compren els altres...

MS: Som gregaris...

JMR: Som terriblement gregaris i això neix de la por, la por a ser diferent, la por de ser assenyalat. Si un se n'adona d'això, doncs aleshores potser un no ha de comprar totes les coses que compra només per complaure els altres, o per por, i es pot estalviar potser uns diners, es pot estalviar de treballar, no tant, és una manera de dir, però, pot fer unes altres coses només amb aquest canvi de percepció. Ara, si un accepta la submissió a la pressió social, doncs cada dia es pot comprar un mòbil nou, o en fi, el que surti.

MS: Una tauleta es podria comprar per llegir aquesta entrevista.

JMR: Tauletes sí, aquí fem una excepció, estem a favor de comprar tauletes i llegir la revista Esguard, sí, sí.



MS: Això està bé, el Tao és líquid i en aquest sentit és flexible (riuen). Tu ets a Tailàndia però hi ets d'una manera com no podies haver estat quan fa 30 anys vas començar a viatjar, perquè ets allà però ets aquí una mica. I això, què influeix, diem, o com això lliga amb aquesta tradició que més aviat semblava hermètica d'un país o d'una civilització que vista des d'occident era un absolut misteri. Hi haurà una obertura, un flux d'informació que igual com ve anirà?

JMR: Jo crec que sí, això és absolut, a més a més és que encara que sigui només perquè la Xina està expandint-se pel món i la manera de fer de la Xina és d'alguna manera anirà arribant i sí, sí, hi ha una interacció que em sembla totalment desitjable.

Les emocions són el més important. Aquest és el gran problema que té la nostra civilització, amb emocions, el sexe, les passions... no saben on posar-ho.

**MS: Això és un titular: "NO SABEM ON POSAR EL SEXE" (Riuen)
I on el posa, quin paper té el sexe en el Tao?**

JMR: Absolutament natural. Si tu tens una emoció, un desig sexual, doncs porta'l a terme d'una manera raonable, honesta. El que no és natural és agafar tots aquells novicis que tenen 20 anys i un vigor sexual que després passa el que passa. Tornem al Vaticà, escolta'm... (riuen)

MS: Però la religió institucionalitzada del Tao, hi ha sacerdots i per tant hi ha celibataris? O no?

JMR: Hi ha dues branques principals i en unes estan casats i en l'altre no, llavors un pot triar, perquè també s'ha d'entendre que pot haver gent que bé, la castedat ja li vagi bé, no es pot és imposar a ningú, jo ho comprenc, això és com arriba un moment que dius, bé, ara deixaré de beure alcohol, de menjar molt, però perquè tu ho decideixes, no pots imposar-ho a la gent, de la mateixa manera pots decidir la castedat, però no perquè t'ho imposin. I a més pot ser que tu no tinguis el mateix desig que jo o que aquests altres senyors, o sigui que no és el mateix que aquelles persones que són una miqueta així magres, petits, blanquets, i hi ha persones que...

MS: que són de vida (riuen)